

Journal of Education Studies

Volume 45
Issue 1 January - March 2017

Article 22

1-1-2017

มุมมองเรียน : การใช้กิจกรรมงล้อสี่ทิศเพื่อทำความเข้าใจในตนเองของผู้เรียน

มณีสวาสน์ ภัทวิทยา

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

ภัทวิทยา, มณีสวาสน์ (2017) "มุมมองเรียน : การใช้กิจกรรมงล้อสี่ทิศเพื่อทำความเข้าใจในตนเองของผู้เรียน," *Journal of Education Studies*: Vol. 45: Iss. 1, Article 22.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol45/iss1/22>

This Article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

มุมห้องเรียน

Take a Peek at a Classroom Corner

มนัสวาทน์ โกวิททยา

การใช้กิจกรรมกงล้อสี่ทิศเพื่อทำความเข้าใจในตนเองของผู้เรียน The Use of Celtic Wheel for the Learner's Self-Understanding

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีด้วยกันหลากหลายวิธี มีทั้งเรียนรู้ด้วยตัวเองตามความสนใจ เช่น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) และมีการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่ม เช่น การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) การเรียนรู้ด้วยการทำโครงการ (Project Based Learning) เป็นต้น ในที่นี้จะขอยุติถึงกรณีการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนจะต้องทำงานและเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียนคนอื่น ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จะต้องเริ่มจากการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น จึงจะช่วยให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แต่ก็อาจมีผู้เรียนบางคนที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งก็ส่งผลทำให้เกิดปัญหาในการเรียนตามมา ดังนั้น สิ่งแรกที่สามารถทำได้ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้จักและเข้าใจตนเองก่อนว่าเป็นคนที่มีนิสัยแบบใด และเข้าใจผู้อื่นด้วยว่ามีความแตกต่างจากเรา เพื่อยอมรับความแตกต่าง และสามารถเรียนรู้และทำงานที่ได้รับมือหมายร่วมกันบนความต่างต่างนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

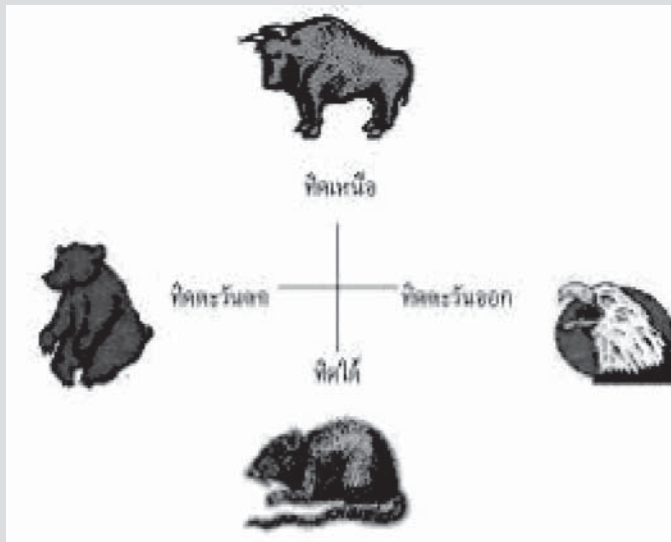
ในเรื่องนี้ ผู้สอน ควรเข้ามามีบทบาทในการสร้างความเข้าใจในตัวตนของผู้เรียนแต่ละคน และสร้างการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ ในช่วงก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมที่จะสร้างความเข้าใจในตนเองของผู้เรียนและสร้างความเข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียนคนอื่นที่ผู้สอนสามารถจัดให้กับผู้เรียนได้ นั่นก็คือ กิจกรรม “กงล้อสี่ทิศ”

กิจกรรม “กงล้อสี่ทิศ”

กงล้อสี่ทิศมีความเป็นมาจากชนเผ่าเคลติก (Celtic) ในสกอตแลนด์ ในอดีตที่มีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ พวกเขาสังเกตเห็นความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมของคนกับสัตว์ 4 ชนิด ได้แก่ เหยี่ยว หมี กระตัง และหนู จึงเปรียบเทียบบุคลิกคนคล้ายว่ากับสัตว์ทั้งสี่ชนิดนี้ โดยมีความเชื่อว่าแต่ละคนมีทั้งสี่ทิศในตัวเองอยู่แล้ว แต่จะมีทิศใดทิศหนึ่งเป็นทิศหลักที่เป็นตัวตนของเรา ถึงแม้ว่าจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น บุคลิกเราก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่เราก็ยังมีบุคลิกภาพหลักที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนของเราที่ชัดเจนเช่นเดิม

เมื่อเรามีอะไรมากระทบความรู้สึกก็จะมี การตอบสนองอย่างรวดเร็วตามสัญชาตญาณของแต่ละคนโดยศูนย์การตอบสนองของคนจะแบ่งออกด้วยกันเป็น 3 ศูนย์ด้วยกัน คือ

1. **ศูนย์ท้อง** เป็นศูนย์ที่ใช้สัญชาตญาณ โดยร่างกายมักแสดงพฤติกรรมไปก่อนความคิดหรือความรู้สึก
2. **ศูนย์หัว** เป็นศูนย์ที่ใช้ความคิดด้านสมองเป็นหลัก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนสมองซีกขวา มีความเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการจินตนาการ และส่วนสมองซีกซ้าย มีความเกี่ยวข้องกับความคิดเชิงตรรกะ เชิงเหตุผล
3. **ศูนย์ใจ** เป็นศูนย์ที่ใช้ความรู้สึกอารมณ์ มักจะใช้ความรู้สึกก่อนอย่างอื่น เราสามารถแบ่งคนออกเป็น 4 ลักษณะที่มีจุดแข็งและจุดอ่อนแตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. กระตัง-ทิศเหนือ (ศูนย์ท้อง-ใช้สัญชาตญาณ)

เน้นเป้าหมาย มุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รักเพื่อน เรียนรู้โดยการลงมือทำไปเลย มักไม่ค่อยฟังใคร เป็นนักทำ จะหงุดหงิดหากโดนห้ามไม่ให้ทำตามต้องการ

จุดแข็ง คือ มีความกระตือรือร้นสูง มุ่งมั่นในการทำงาน ตอบสนองเร็ว มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง คิดตัดสินใจเร็ว กล้าเสี่ยง พร้อมที่จะเผชิญและยอมรับความผิดพลาด ทำทุกอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ มีความเป็นผู้นำในตัวเอง รักอิสระ มีความซื่อตรงต่อความรู้สึก

จุดอ่อน คือ มักจะยึดถือตัวเองเป็นใหญ่ เพราะเชื่อว่าสิ่งที่คิดนั้นถูกต้อง มีอารมณ์ร้อนและรุนแรง ชอบสั่งการ ชอบควบคุมคนอื่น แต่ไม่ต้องการถูกสั่งหรือถูกควบคุม มักไม่สนใจความรู้สึกคนอื่น ชอบตัดสินใจแทนคนอื่น พูดตรงโดยไม่สนใจผู้ฟัง ควบคุมตัวเองไม่ค่อยอยู่ โต้เถียงทันที เมื่อถูกวิจารณ์

2. หนู-ทิดได้ (ศุภย์ใจ-ใช้ความรู้สึก)

เป็นตัวแทนของคนนิสัยที่ชอบเข้าสังคม ตามใจเพื่อน ยอมเพื่อน ชอบเรียนรู้ ชอบทำงานเป็นทีม เป็นนักคุย แต่กลัวจะไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน หรือผู้ใกล้ชิด

จุดแข็ง มีความสนใจในเรื่องความรู้สึกของคนอื่น คอยดูแลเอาใจใส่คนรอบข้าง สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของคนอื่นได้เร็ว ชอบทำให้คนรอบข้างมีความสุข เน้นเรื่องสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญ สามารถปรับตัวเข้าหาคนอื่นได้ง่าย ช่วยเหลือและห่วงใยความรู้สึกของคนรอบข้าง ต้องการการยอมรับจากคนรอบข้าง มองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ และมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างประนีประนอม

จุดอ่อน อยู่ที่มีความเกรงใจคนอื่นมากเกินไป ยึดคนอื่นเป็นที่ตั้งมาก การยอมรับของคนรอบข้างมีอิทธิพลกับความคิดและความรู้สึกตัวเองมาก ไม่เชื่อมั่นในตัวเอง ไร้ใจคนง่าย ใจอ่อน เก็บกด ไม่กล้าแสดงความรู้สึกของตนเอง

3. เขี้ยว-ทิดตะวันตก (ศุภย์หัว สมองซึกขวา-ใช้ความคิดสร้างสรรค์ พลังจินตนาการ)

เป็นตัวแทนของคนที่มีความคิดกว้างขวาง ชอบอ่านชอบศึกษามาก ชอบของใหม่ ความรู้ใหม่ มักจะชอบคิดนอกกรอบ ชอบการเปลี่ยนแปลง รั้มาก แต่ไม่ค่อยลงมือทำ จะรู้สึกหงุดหงิดถ้าต้องลงไปทำเอง และถ้าสั่งใครไม่ได้จะหงุดหงิด ไม่ชอบอยู่ที่ไหนนาน ๆ

จุดแข็ง มีการคิดหาวิธีการแปลกใหม่ ค้นหาสิ่งใหม่ ๆ มักสนใจในสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ไม่ยึดติดกับความสำเร็จ สนใจการสร้างสรรคสิ่งใหม่ ๆ ชอบความท้าทาย มักจะหาวิธีการ หรือเป้าหมายใหม่ ๆ ได้เสมอ มีวิธีการที่หลากหลายในการทำงาน คิดได้เร็ว แก้ปัญหาได้เร็ว มีไหวพริบในการแก้ปัญหา ไม่กลัวที่จะเผชิญปัญหา มองโลกในแง่ดี มีทัศนคติที่ดี สามารถทำอะไรหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน

จุดอ่อน การทำอะไรหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันทำให้อะไรบางอย่างผิดพลาด หรือเกิดผลไม่สมบูรณ์ได้ มีปัญหาเรื่องการสื่อสารกับคนรอบข้าง คิดเร็วจนคนอื่นตามไม่ทัน เบื่อง่าย ชอบการเปลี่ยนแปลง และมักจะมองข้ามรายละเอียดซึ่งอาจมีความสำคัญไป

4. หมี-ทิสตะวันตก (ศูนย์หัว สมองซึกซ่าย-ความคิดที่เป็นระบบ/เชิงเหตุเชิงผล)

เป็นตัวแทนของคนที่มีนิสัยรอบคอบ ไม่นิยมการเปลี่ยนแปลง ทำตามขั้นตอนเสมอ เน้นที่รายละเอียด เรียนและทำได้ดีในสิ่งที่ชอบ เป็นนักคิด จะหงุดหงิดหากต้องทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ไม่ถนัด ไม่ชัดเจนหรือไม่คุ้นเคย

จุดแข็ง เป็นนักเก็บข้อมูล รอบคอบ มีความภูมิใจในตัวเอง มักจะมีความสุขกับความสำเร็จ เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างควรจะดีที่สุดในที่สุด กลัวความผิดพลาด คิดวนเวียนเมื่อเกิดความผิดพลาดเพื่อหาเหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น หรือหาทางออก มีความรับผิดชอบสูง ทำทุกสิ่งทุกอย่างเต็มที่จนกว่าจะสำเร็จ ทำงานอย่างทุ่มเท การทำทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องอยู่บนฐานของเหตุผลและความเป็นจริงเสมอ

จุดอ่อน มักจะมีปัญหาความเครียดจากการจริงจังกับงาน และการตั้งความคาดหวังสูงเกินไป ยึดมั่นในหลักการ ไม่ค่อยฟังผู้อื่น ขาดการยืดหยุ่น ไม่ค่อยเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ เน้นที่เหตุผล เก็บอารมณ์ความรู้สึกไม่ยอมแสดงออก มีโลกส่วนตัวสูง รู้สึกอึดอัดกับการเข้าสังคม ปรับตัวได้ยาก ไม่มีความยืดหยุ่นมีกฎเกณฑ์ มีกรอบที่ตายตัว เชื่อมมั่นในกฎเกณฑ์ของตัวเองมากจนกลายเป็นการกดดันคนรอบข้าง

ผู้สอนสามารถจัดเกมกบล้อสี่ทิศ เพื่อทำให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้เรียนคนอื่นตามขั้นตอน ต่อไปนี้

เกมกบล้อสี่ทิศ

เนื้อหาการเรียนรู้

การอธิบายลักษณะบุคลิกภาพมนุษย์ออกมาเป็น 4 แบบ เปรียบเทียบจากพฤติกรรมของสัตว์ 4 ชนิด ได้แก่ 1. ทิศเหนือ (กระทิง) 2. ทิศใต้ (หนู) 3. ทิศตะวันตก (หมี) 4. ทิศตะวันออก (เหยี่ยว)

โดยให้ความรู้เกี่ยวกับ-จุดแข็ง/ลักษณะเด่น-สิ่งที่ควรปรับปรุง-แนวทางการแก้ไข ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อเข้าใจตัวเอง ผู้อื่น และความสัมพันธ์ต่อกัน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้สอนเตรียมข้อมูลของลักษณะบุคคลของสัตว์ 4 ประเภท โดยใช้สื่อบัตรภาพในการเรียนรู้เพื่อเข้าใจตัวเอง ผู้อื่น และความสัมพันธ์ต่อกัน ได้กำหนดบุคลิกภาพมนุษย์ออกมาเป็น 4 แบบตามสัตว์ 4 ประเภท

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาใคร่ครวญตนเองโดยภาพรวมเป็นคนลักษณะทิศไหนเพียง 1 ทิศ โดยให้คำแนะนำหากเลือกจากความรู้สึก ตัวจริงของตนเองผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย รู้สึกปลอดภัย ไม่กดดัน

3. จากนั้นให้ผู้เรียนบันทึกลงในใบงานโดยเลือกสิ่งที่เป็นจุดเด่นของตนเอง 3 ข้อ และจุดที่ควรปรับปรุง 3 ข้อ ผู้เรียนทำการบันทึกด้วยการเขียนหรือสื่อด้วยภาพเพื่อแสดงแรงขับหรือแรงจูงใจที่ทำให้เราเป็นเช่นนั้น รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองหรือผู้อื่นที่เกิดจากการที่เราเป็นเช่นนั้น อันเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบในใบงานของตนเอง

4. แบ่งกลุ่มโดยให้ผู้เรียนไปหาเพื่อนที่เลือกสัตว์ประเภทเดียวกันจับกลุ่มด้วยกัน จากนั้นให้ใช้กระบวนการกลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ว่าลักษณะนิสัยใดของเราโดดเด่น และมีปัญหาใดจากนิสัยเหล่านั้น

5. จากนั้นให้ผู้เรียนไปหาเพื่อนที่เลือกสัตว์ต่างประเภทกันจับกลุ่มด้วยกัน จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มว่าผู้เรียนที่มีลักษณะต่างกันได้เคยทำงานร่วมกันหรือไม่ ได้พบปัญหาใดจากความต่างนั้นบ้างเมื่อต้องอยู่ร่วมกันในสังคม

6. ให้แต่ละกลุ่มสรุปบทเรียนที่ได้เรียนรู้ร่วมกันและเลือกผู้แทนกลุ่มมานำเสนอผลงาน เมื่อผู้เรียนได้ผ่านเกมกงล้อสี่ทิศแล้วก็จะสามารถเข้าใจตนเองว่าเป็นคนประเภทใด และเข้าใจว่าบุคคลย่อมมีความแตกต่างไปจากตนเองก็จะทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้าหากันสามารถทำงานร่วมกันและเกิดการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวานี โกวิทยา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการ
ศึกษาลดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: manaswas@yahoo.com